

Jarduera Plana

2025-2028

Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen
Institutuko Zuzendaritza Kontseilua

*Bizikidetzarako memoria
eta memorien bizikidetz*

Memoriaren,
Bizikidetzaren eta
Giza Eskubideen
Institutua

gogora

Instituto de la Memoria,
la Convivencia
y los Derechos Humanos

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

JUSTIZIA ETA GIZA
ESKUBIDEEN SAILA
DEPARTAMENTO DE JUSTICIA Y
DERECHOS HUMANOS

Aurkibidea

SARRERA.....	6
1. KUDEAKETA PLANAREN ILDO ESTRATEGIKOAK ETA HELBURUAK.....	8
2. DOKUMENTAZIO PLANAREN ILDO ESTRATEGIKOAK ETA HELBURUAK.....	12
3. IKERKETA PLANAREN ILDO ESTRATEGIKOAK ETA HELBURUAK.....	15
4. HEDAPEN PLANAREN ILDO ESTRATEGIKOAK ETA HELBURUAK.....	19

Helburuak

2025-2028 aldirako helburu nagusia da Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua dagokion espazio sozialean kokatzea, eta Gogora erakunde publiko bihurtzea, herritarrei beharrezko tresnak emateko, memoria kritiko eta gogoetatsu bat eraikitzeko, zorrotasun historikoan eta gure iraganarekiko etengabeko eztabaidan oinarrituta.

Memoria ezin da inoren monopolioa izan. Aniztasunean eta desberdintasunerako eskubidean oinarritutako gizarte demokratiko batean, aurreikus daiteke, eta osasungarria da, memoria-komunitate desberdinak batera egotea, herritarren aniztasun sozial eta kulturalaren isla.

Oinarrian, Gogora Institutuaren lan handia, komunitate horiek eraikitako memoria-kontakizun guztiek giza eskubideekiko eta bizikidetzarekiko errespetu eztabaidaezinenaren izendatzaile komunaren gainean eraikitzen direla zaintzea da.

Ezein memoria-kontakizunek ezin ditu gorroto-diskurtsoak justifikatu, eta ezin du besteen gaineko kontakizunik inposatu edo iraganari buruz duten ikuspegi partikularrekin bat ez datozen kontakizun guztiak desagerrarazi. Iraganeko gertaerek ezin dute indarkeria, sektarismoa edo desberdina baztertu nahi duten mezuak justifikatzeko balio. Horrelako ezerk ez du lekurik bere iragana demokraziaren eta zuzenbide-estatuaren funtsezko balioekiko konpromiso sendotik begiratzen eta kudeatzen duen gizarte demokratiko batean.

Bestalde, memoria ez da gauza iraunkor eta aldaezin gisa planteatu behar: eraikuntza sozial bat da, eta ez dogma sasi-erlijioso bat. Memoria kolektiboak hura eraikitzen duen gizartearen dinamismoaren isla izan behar du, eta, beraz, ezein belaunaldik, ezein kolektibok ez du iraganari buruzko kontakizuna inposatzeko eskubide eskusiboa.

Horren erakusgarri dira, adibidez, genero ikuspegia aplikatzeko kezka, duela gutxi arte kontzienteki ezkutatutako errealitate sozialak ikusarazteko beharra, hala nola LGTBI kolektiboa, klima aldaketarekiko gero eta kezka handiagoa eta ingurumen krisi puntu honetara nola iritsi garen ulertzeko beharra. Horiek izan daitezke orainaldian gure iraganaren pean jartzen ari garen kuestionamendu berrien adibideetako batzuk.

Lerro nagusiak

Gogora 2025-2028 Jarduera Plan hau helburu estrategiko horiek lortzeko pentsatuta dago, eta, horretarako, lan ildoak eta ekimenak lau mailatan antolatzea erabaki da:

- Kudeaketa-plana
- Dokumentazio-plana
- Ikerketa-plana
- Dibulgazio-plana

Jarduera Plan honek organismoa koherentziaz hornitzeko tresna izan nahi du, inprobisazioaren eta deskoordinazioaren sentsazioa saihestuz eta, horrela, memoria-politikak diseinatzeko eta abian jartzeko erabiltzen diren baliabide publikoak optimizatuz. Gogora Institutua erakunde dinamizatzailea izateko tresna da, egunero memoria demokratikoa eraikitzean egon daitezkeen hutsuneak antzemateko eta hutsune horiek betetzeko behar diren baliabideak eta ahaleginak jartzeko gai izango dena. Azken finean, paper pasibo batetik proaktibo batera pasatzea.

Institutuaren ekintza zuzenduko duten helburu estrategikoez gain, 2025-2028 aldian irismen bereziko hainbat gertaera eta ekimen daude:

Alde batetik, Legebiltzarrak onartutako Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoari buruzko 9/2023 Legeak Legealdi honetan zehar gauzatzen joango diren hainbat jarduera jasotzen ditu.

Era berean, Gogoragunearen irekierak, Gogora Institutuaren erakusketa guneak, ahalmen handiko tresna bat emango dio institutuari dibulgazioaren arloan lan egiteko, bai eta institutua eta bere jarduera gizarteko kolektibo irekitzeko ere. Azken batean, giza eskubideen errespetuan, bizikidetzaren eta aniztasunaren printzipio demokratikoetan oinarritutako memoria kolektibo bat eraikitzen laguntzeko eta Gogora Institutua gizartera hurbiltzeko balioko du.

1. KUDEAKETA PLANAREN ILDO ESTRATEGIKOAK ETA HELBURUAK

Gogora Institutuak bere kudeaketa-, dokumentazio-, ikerketa- eta dibulgazio-azpiegitura nagusiak finkatzen jarraitu beharko du. Barne-antolaketa finkatuta dago 10 urteko ibilbidearen ondoren, baina nabarmentzekoa da Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoaren Lege berriaren onarpenak funtzio berriak esleitu dituela, eta horiek Institutuaren egitura indartzea eskatuko dute, planteatzen zaizkion erronka berriei erantzun egokia emateko.

Kudeaketaren arloan, Gogora Institutuaren zeregin nagusietako bat memoriari buruzko politika publikoen koordinazioa bultzatzea izango da, Euskadiko eta Euskaditik kanpoko beste memoria-erakunde eta erakunde publiko batzuekiko lankidetzaz mantenduz eta areagotuz. Gogora Institutuaren nazioartekotzeak bultzada berri bat jaso behar du aldi honetan, hura behin betiko sendotzeko beste urrats bat bezala.

1. EKIMENA: **Memoriaren politika publikoak koordinatzea**

Ekimen honen helburua memoriari buruzko politika publikoen koordinazioa sustatzea da, sinergia eta osagarritasuna bilatuz beste erakunde publiko batzuekin, bai Euskadin, bai Estatuan eta nazioartean, bai Institutuak parte hartzen duen izaera publikoko beste erakunde batzuekin.

- Gogora Institutuaren eginkizun nagusietako bat da memoria-politika publikoen arloan koordinatzea, sinergiak sortzea eta lankidetzaz bilatzea. Horregatik, gainerako erakundeekin, Eusko Legebiltzarrarekin, Eusko Jaurlaritzako gainerako sailekin, foru-aldundiekin eta udalekin harremanetan eta koordinatuta jarraituko da memoria berreskuratzeko ekimenak garatzen, bai eta euskal erakunde-sareko beste eragile batzuekin ere.
- Espainiako Gobernuaren Memoriaren Estatu Idazkaritzarekin eta gainerako autonomia-erkidegoekin koordinatzea, memoria historikoarekin lotutako politikak bultzatzeko eta koordinatzeko, dokumentu-funtsak biltzeko eta oroitzapen- eta/edo dibulgazio-izaerako antolaketa egiteko.
- Nazioarteko memoria-sareekin harremanak antolatzea, memoria berreskuratzeko esperientzia positiboak partekatzeko.
- Institutuak patronatukide gisa parte hartzen duen izaera publikoko erakundeei (Gernikako Bakearen Museoa Fundazioa, Gernika Gogoratuz Fundazioa eta Martxoak 3 Memoriagunea Fundazioa) bultzada iraunkorreko eta belaunaldien arteko proiektuazko azpiegitura bat ematea.

- Memoriaren Eguna ospatzea bultzatzea, euskal erakundeen babes eta lankidetzaren handienarekin eta herritarren inplikazioarekin.
- Memoria Historikoa hezkuntza-curriculumean txertatzeko hezkuntza-proposamena garatzea.

Jarduera-programa

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio-irizpidea
1. ekintza. 2025-2028 Jarduera Plana aurkeztea eta onartzea	2025eko lehen sei hilabetea	Proposamena ezarritako epean aurkeztea.
2. ekintza. Foru-aldundiekin, udalekin edo beste euskal erakunde publiko batzuekin etengabeko lankidetzaren izatea, Eusko Jaurlaritzako gainerako sailak barne.	Legegintzaldi osoan zehar	Legegintzaldian zehar ezarritako den sinergia eta lankidetzaren batez ere ikerketen eta azalpen-proiektuen garapenean.
3. ekintza. Memoria Demokratikoaren Estatu Idazkaritzarekin lankidetzaren iraunkorra izatea	Legegintzaldi osoan zehar	Legegintzaldian zehar ezarritako den sinergia eta lankidetzaren.
4. ekintza. Nazioarteko presentzia indartzea.	Legegintzaldi osoan zehar	Lankidetzaren Europa mailako proiektuetan
5. ekintza. Gogora Institutuak memoria-foro akademiko eta instituzionaletan duen presentzia eta partaidetza handitzea.	Legegintzaldi osoan zehar	Udako jardunaldi, kongresu eta ikastaroetan parte hartzea eta antolatzea.
6. ekintza. Beste autonomia-erkidego batzuetan dokumentazioaren, ikerketaren eta dibulgazio-proiektuen arloan garatu diren esperientziak ezagutzeko.	Legegintzaldi osoan zehar	Legegintzaldian zehar ezarritako diren sinergia eta lankidetzaren, eta helden diren proiektuen kopurua.
7. ekintza. Institutua partaide duten sektore publikoko fundazioen patronatuaren parte hartzea.	Legegintzaldi osoan zehar	Legegintzaldian zehar ezarritako diren sinergia eta lankidetzaren, eta helden diren proiektuen kopurua.

<p>8. ekintza. Eusko Legebiltzararekin, aldundiekin, EUDELekin, udalekin eta hezkuntza-komunitatearekin batera lan egitea, urtero memoriaren eguna ospatzeko.</p>	Legegintzaldi osoan zehar	Memoriaren Egunaren ospakizuna eta elkarrizketa eta hausnarketa sortzeko antolatzen diren ekitaldiak sendotzea.
<p>9. ekintza. Legebiltzarrak aukeratzen duen Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoaren Eguna instituzionalizatzea.</p>	Legegintzaldi osoan zehar	Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoaren Egunaren ospakizuna eta elkarrizketa eta hausnarketa sortzeko antolatzen diren ekitaldiak sendotzea.

2. EKIMENA: Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoaren Legea bultzatu eta garatzea

Ekimen honen helburua da 2023ko azaroaren 16an Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoari buruzko irailaren 28ko 9/2023 Legea onartu eta argitaratzearen ondoriozko jarduera eta konpromiso guztiei erantzutea. Araudia garatzearen helburua da aipatutako legearen eremua eta jarduerak osatzea eta zehaztea, segurtasun juridikoa indartuz eta edukiei zehaztasuna emanez. Honako agindu hauek nabarmendu behar dira:

- Gerra Zibilaren eta diktadura frankistaren biktimen justiziarako eskubidea sustatzea.
- Gerra Zibilaren eta diktaduraren testigantzak artxibatzea Euskadin, 1936ko kolpe militarren, Gerra Zibilaren eta diktaduraren biktimen eta lekukoen testigantzak biltzeko, artxibatzeko eta zabaltzeko, Institutuaren Dokumentazio Planaren bidez.
- Ohorea eta gogobetetze moral zuzena birgaitzeko Eusko Jaurlaritzak emandako aitopen indibidual eta pertsonalizatuak izapidetzea eta ematea.
- 1936ko estatu-kolpearen aurka eta diktadura frankistaren aurka printzipio demokratikoen eta askatasunen alde jardun zuten erakunde politiko eta sindikalei aitopen kolektiboak izapidetzea eta ematea.
- Batzorde tekniko bat sortzea eta izendatzea, erreparazio ekonomikorako neurriak deskribatuko dituen azterlan bat aurkeztuko duena.
- Estatuko araudia, autonomia-erkidegokoa bezala, biktimei zuzendua, lortutako estaldura-mailari eta konpon daitezkeen defizitei buruzko ondorioak ezartzen dituen.
- Gorpuak lurpetik ateratzeko jarduera-protokolo bat eguneratzea eta argitaratzea. Protokolo hori gorpuzkiak aurkitzeko, lurpetik ateratzeko eta identifikatzeko aplikatuko da, baita ustekabeen aurkitutakoak badira ere.
- Euskadiko hobien mapa mantentzea, eguneratzea eta argitaratzea, eta Espainiako Estatu osoko mapa integratuan sartzea.

- Gerrako eta diktaturako biktimen eta haien senideen DNA profilak jasotzen eta biltegitratzen jarraitzea Euskadiko Gerraren eta Diktaturaren Biktimen DNA Bankuan.
- Memoriaren leku, espazio eta ibilbideen katalogo bat sortzea, leku horien publizitaterako eta hedapenerako tresna gisa.
- Euskadiko Memoria Historikoaren Erakundearen Direktorioa sortzea, izaera publikokoa.
- Euskadiko Memoria Historikoaren Erakundearen Aholku Batzordea sortzea, Euskadin jarduten duten erakunde memorialisten kontsultarako eta partaidetzarako kide anitzeko organoa.
- Memoria historikoaren arloko arau-hausteak salatzen sistemaren garapena arautzea.

Jarduera-programa

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio-irizpidea
1. ekintza. Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoaren Legea erregelamendu bidez garatzea.	Legegintzaldi osoan zehar	Dekretua onartzea eta argitaratzea.
2. ekintza. Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoaren Legearen ondorio diren Gobernu Kontseiluaren erabakiak izapidetzea.	2025eko lehen seihilekoa	Gobernu Kontseiluaren erabakiak onestea eta argitaratzea.
3. ekintza. Banakako eta taldeko aitorpenak ematea.	Legegintzaldi osoan zehar	Aitorpenen igorpen-kopurua.
4. ekintza. Mapak, direktorioak eta abar sortzea, abian jartzea eta argitaratzea.	Legegintzaldi osoan zehar	Horietako bakoitza argitaratzea eta abian jartzea.
5. ekintza. Memoria historikoaren arloko arau-hausteak salatzen sistema.	Legegintzaldi osoan zehar	Zerbitzua abian jartzea.

2. DOKUMENTAZIO PLANAREN ILDO ESTRATEGIKOAK ETA HELBURUAK

Dokumentazio-planaren helburua Gogora Institutua erreferente bihurtzeko oinarriak jartzea da, ikerketari, memoriaren eraikuntzari eta indarkeria politikoari dagokienez. Orain arte egindako guztia bateratzea eta gainerako erakundeekin, memoria-elkartekin eta esparru akademikoarekin lankidetzan aritzea izango da Gogoraren irizpide gidaria dokumentazioaren arloan.

Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoari buruzko irailaren 28ko 9/2023 Legearen IX. kapitulua betez, "Euskadiko memoria historikoaren dokumentuei" buruzkoa, Gogorak betebeharra du Euskadiko memoria historikoaren dokumentuak aurkitzeko, hautatzeko, eskuratzeko eta zaintzeko, bai eta dokumentazio hori herritar guztientzat eskuragarriago egiteko ere. Horretarako, administrazio eta artxibo desberdinekin harremanak ezarri eta hitzarmenak egin beharko dira.

Dokumentazio-lanaren helburu nagusia ikerketarako eta ondorengo zabalkunderako tresna izatea izango da, eta, beraz, legezko mugen barruan posible den dokumentazio guztia jendearen eskura jartzen saiatuko da.

Gainera, Gogorak badu ikus-entzunezko funts bakar bat, hainbat terrorismo eta indarkeriaren biktimen 250 testigantza baino gehiago biltzen dituena. Testigantzak biltzearen funtsa, ondoren, dibulgazio eta pedagogia helburuekin proiektatzea ere bada. Memoria bizia jasotzea, bereziki protagonisten testigantzen bidez, funtsezko helburua izan da Institutua sortu zenetik.

3. EKIMENA : Gogora Institutuaren Dokumentazio Zentroaren bultzada

Ekimen honen bidez, Gogora Institutuaren Dokumentazio Zentroa sendotzeko proiektu estrategikoak garatuko dira. Zentro horretan, funtsezko piezetako bat liburutegi espezializatua da, lehen aipatutako helburuekin, gure herrialdeko memoriarekin lotutako edukiak kontsultatzeko funtsezko zentro bihurtu arte.

Horretarako, jarduera hauek egingo dira:

- Funts bibliografikoa (liburuak) eta ez-bibliografikoa (argitalpen seriatuak, liburuxkak, kartografia, bideo-grabazioak, kartelak, etab.) aberastea, intereseko gaiekin lotutako mota guztietako materialak eta euskarriak erosiz, argitalpenak trukatur, eta antzeko beste liburutegi eta dokumentazio-zentro batzuetako dohaintzak eta garbiketak eginez.

- Erakundeek eta elkarteek orain arte egin dituzten ikerketak, argitalpenak eta datu-baseak biltzea, eta, pixkanaka, Gogora Institutuaren liburutegia memoriari buruzko argitalpenetan eta dokumentazioan espezializatutako zentro bihurtzea.
- Hainbat motatako biktimen senideek emandako dokumentu pertsonalak, hala nola gutunak eta argazkiak jasotzea, gordailutzea, artxibatzea eta digitalizatzea.
- Artxiboekin eta beste dokumentazio-zentro publiko eta/edo pribatu batzuekin lankidetzak aktiboan aritzea eta/edo hitzarmenak egitea, dokumentazio egokia lortzeko.
- Gure herrialdeko memoriarekin lotutako liburuak editatzeko eta dokumentalak egiteko diru-laguntzen deialdia egitea, Gogora Institutua definitzen duen jakintza-arloarekin lotutako bibliografia eta ikus-entzunezko materiala argitaratzea sustatuz.
- Gure herrialdeko memoriarekin lotutako liburuak editatzeko eta dokumentalak egiteko diru-laguntzen deialdia egitea, Gogora Institutua definitzen duen jakintza-arloarekin lotutako bibliografia eta ikus-entzunezko materiala argitaratzea sustatuz.

Jarduera-programa

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio- irizpidea
1. ekintza. Gogora Institutura informazio bila doazen senideei arreta eta zerbitzu pertsonalizatua ematea.	Legegintzaldi osoan zehar	Urtean artatutako ahaideen kopurua.
2. ekintza. Gerra zibileko biktimen senideek eta Euskadiko beste batzuek dokumentuak (gutunak, argazkiak, etab.) jasotzea, Gogoraren datu-basea osatzeko.	Legegintzaldi osoan zehar	Familiekin eta jasotako dohaintzekin ezartzen diren harremanen arintasuna.
3. ekintza. Hildakoen, presoen eta terrorismoaren eta indarkeriaren biktimen datu-baseak elikatzea (altak, bajak eta bikoiztasunen kontrola).	Legegintzaldi osoan zehar	Ateratzen diren datuen balantzea.
4. ekintza. Lankidetzak hitzarmenak sustatzea Euskadiko eta Euskaditik kanpoko artxibo eta dokumentazio-zentroekin, bai eta unibertsitateekin ere.	Legegintzaldi osoan zehar	Sinatzen diren akordio eta hitzarmenen kopurua eta ezartzen den lankidetzak dinamika.

<p>5. Ekintza. Terrorismoen, legez kanpoko indarkeriaren, beste kolektibo batzuen eta, oro har, herritarren biktimen ahozko testigantzen ikus-entzunezko funtsa zabaltzea.</p>	<p>Legegintzaldi osoan zehar</p>	<p>Urte hauetan zehar jasotako lekukotzen kopurua.</p>
<p>6. ekintza. Funts bibliografikoaren eta dokumentazio grafikoaren hazkundera: liburuxkak, kartelak, orri-markagailuak, orri solteak, dosierrak, etab.</p>	<p>Legegintzaldi osoan zehar</p>	<p>Funts bibliografikoaren eta dokumentazio grafikoaren hazkundera: liburuxkak, kartelak, orri-markagailuak, orri solteak, dosierrak, etab.</p>

3. IKERKETA PLANAREN ILDO ESTRATEGIKOAK ETA HELBURUAK

Giza eskubideen urraketei dagokienez, gertaerak ikertzea eta argitzea funtsezko ardatza izan da Gogorak sustatu dituen ikerketak bultzatzeko. Gogora Institutuak herrialde horretan memoriaren arloan egiten diren ikerketen koordinazioa bultzatzen jarraituko du, bikoiztasunak saihestuz eta sinergiak sortuz. Gainera, legealdian zehar gure ikuspegia errealitate berrietara zabaltzen saiatuko gara. Sortu zeneko legean jasotzen den bezala, Gogora Institutuaren helburua eragile aktiboa izatea da, herritarrek hainbat hamarkadatan zehar gure herrialdean askatasunaren eta demokraziaren garapenaren defentsan jarraitutako prozesua ezagutu, ulertu eta kontzientzia har dezaten.

Horrek esan nahi du, besteak beste, jasandako sufrimenduaren memoria ikertzeaz eta sakontzeaz gain, Euskadin herritartasuna eta demokrazia eraikitzen lagundu duten gertaerak, prozesuak eta kolektiboak ikertu behar ditugula. Hau da, gure memoria demokratikoa indartuko duten ikerketa-ildoak ezarri behar ditugu.

Bestalde, institutuaren ikerketa gehienak gerra zibilean eta lehen frankismoan oinarritu dira orain arte. Legealdian zehar, ikerketen denbora-esparrua frankismo berantiarra eta trantsiziora zabaldu zen.

Horretarako, urtero ikerketa-plan bat prestatuko du, arlo horretan ikerketa-lana egiten duten gainerako erakunde eta elkarteekin koordinatuta.

Bestalde, Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoari buruzko irailaren 28ko 9/2023 Legearen 14. eta 15. artikuluen arabera, Gogorak prozedura bat garatuko du frankismoaren biktimak banaka eta taldean aitortzeko, eskatzaile bakoitzaren kasuistika kontuan hartuta.

Gainera, desagertuak bilatzeko planarekin jarraitzen da, 18 urte baino gehiagoz garatua, Aranzadik eta EHUKo Laborategiak, BIOMICek eta beharrezkoak diren beste eragile batzuek parte hartuta. Lankidetzaz hori gauzatzeko, gorpuk lurpetik ateratzeko jarduera-protokolo bat eta dagozkion hitzarmenak garatuko dira.

4. EKIMENA: Ikerketak Bultzatzea

Ekimen honen helburua da Euskadiko Memoria Demokratikoaren egia berreskuratzeko prozesua amaitzen laguntzea. Ekimen hau erakundeen, elkarten eta akademiaren arteko koordinazioan oinarrituko da, Euskadin gertatutakoaren egiari eta gure memoria demokratikoaren eraikuntzari ekarpena egingo dioten ikerketak bultzatu, gidatu eta/edo garatzeko.

- Gerra zibilean eta frankismoan izandako giza eskubideen urraketei buruzko oinarrizko txostena garatzen jarraitzea.
- Ikerketen Urteko Planean sartzen diren ikerketak sustatzea. Ikerketa tematikoak ikuspegi inklusibo batetik egingo dira, hartutako eskubideen urraketei modu integralean helduko diena.
- Ikerketek orain arte behar bezala aintzat hartu ez dituzten giza eskubideen urraketearekin lotutako ikuspegi edo gai berriak bilatzea, etorkizuneko urteko ikerketa-planetan sartu ahal izateko eta, horrela, egon daitezkeen hutsuneak betetzen saiatzeko eta giza eskubideen urraketei dagokienez gure iraganaren ikuspegi osatuena eta poliedrikoa lortzeko.
- Euskadin herritartasuna eta demokrazia eraikitzen lagundu duten egitate, prozesu eta kolektiboei buruzko ikerketa. Hau da, gure memoria demokratikoa indartuko duten ikerketa-ildoak ezarri behar ditugu.
- Diktadura frankistan poliobirusaren epidemia hedatzean gertatutakoa argitzen duten ikerketak eta azterlanak sustatzea, bai eta polioak, polioaren ondorio berantiarrek eta pospolioak eragindako pertsonen aldeko osasun eta gizarte arloko neurriak ere.

Jarduera-programa

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio- irizpidea
1. ekintza. Destakamendu penalei eta langileen batailoiei buruzko ikerketa.	2025-2026	Lan-kronograma zehatza, ikerketa-proiektuaren aurrerapenen eta mugen aldizkako entregekin.
2. ekintza. Lehenengo Eusko Jaurlaritzako kideei, kargu politikoei eta funtzionarioei buruzko ikerketa.	2025-2026	Lan kronograma zehatza, ikerketa proiektuaren aurrerapenen eta mugen aldizkako entregekin.
3. ekintza. Euskadiko Emakumearen Babeserako Patronatuaren funtzionamenduari buruzko ikerketa (1941-1985)	2026-2028	Lan-kronograma zehatza, ikerketa-proiektuaren aurrerapenen eta mugen aldizkako entregekin.
4. ekintza. Frankismopeko sexu- eta genero-aniztasunari buruzko ikerketa: errepresioa eta ekintza kolektiboa.	2026-2028	Lan-kronograma zehatza, ikerketa-proiektuaren aurrerapenen eta mugen aldizkako entregekin.

5. ekintza. Euskal herritarrei eragiten dien Ordena Publikoko Auzitegiaren dokumentazioa ikertzea, euskal antifrankismoa aztertzeke eta balioesteko.	2026-2028	Lan-kronograma zehatza, ikerketa-proiektuaren aurrerapenen eta mugen aldizkako entregekin.
6. ekintza. Eskuin muturreko talde terroristei eta "Gerra Zikinaren" lehen faseari buruzko ikerketa.	2027-2028	Lanaren kronograma zehatza, ikerketa-proiektuaren aurrerapenen eta mugen aldizkako entregekin.

5. EKIMENA: Desagertuen Bilaketa

Ekimen honek memoria historikoaren egia berreskuratzeko prozesua amaitzen eta biktimen senideei arreta eta zerbitzua ematen laguntzea du helburu. Horretarako, lehentasunezko bost jarduera-ildo ezarriko dira:

- Desagertuak bilatzeko programaren jarraipena, Gerra Zibilean desagertutako pertsonak bilatzeko eta identifikatzeko hobiak aurkitzea, DNA bankuaren bidez.
- Gerra zibilean desagertutakoei eta hildakoei buruzko banakako txostenak egitea, senideek eskatuta.
- Cuelgamuros-eko Haranean ehortzitako euskaldunen senideei laguntza eta aholkularitza ematea.
- Hobien balantzea eguneratzea eta hobien mapa mantentzea.
- Sortutako sufrimendua orbaintzen laguntzea, aurkitutako gorpuzkiak berriro lurperatuz, biktimen duintasuna itzuliz. Ahal den neurrian, gerra zibilaren eta errepresio frankistaren biktimen senideen eskaerei erantzuten saiatzea.

Jarduera-programa

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio- irizpidea
1. ekintza. Desagertuak bilatzeko eguneratzea. Desagertuak bilatzeko protokoloa eguneratzea.	2025ean zehar	Ezarritako epeak betetzea.
2. ekintza. Gerra zibilean desagertutakoei eta hildakoei buruzko banakako txostenak egitea, senideek eskatuta.	Legegintzaldi osoan zehar	Egindako txostenen kopurua.

3. ekintza. Prospekzioekin eta lurpetik ateratzeekin jarraitzea eta Gerra Zibileko biktimak identifikatzeko DNA laginen eskaerak kudeatzea.	Legegintzaldi osoan zehar	Prospekzioen, lurpetik ateratzeen, DNA eskaeren eta, ondoren, biktimak berresteko eta identifikatzeko eskaeren kopurua.
4. ekintza. Cuelgamuros Haremean lurperatuta dauden euskaldunen senideei aholkuak eta laguntza ematea eta DNA jasotzea.	Legegintzaldi osoan zehar	Gorpuak lurpetik ateratzeko eta identifikatzeko prozesuan laguntzen zaien familien kopurua.
5. ekintza. Hobien mapa eguneratzea.	Legegintzaldi osoan zehar	Ezarritako epeak betetzea.
6. ekintza. Urduñako kolunbarioa handitzea.	2025ean zehar	Ezarritako epeak betetzea.
7. ekintza. Bilboko Udal Hilerriko Kolunbarioaren inaugurazioa.	2026an zehar	Ezarritako epeak betetzea.

4. HEDAPEN PLANAREN ILDO ESTRATEGIKOAK ETA HELBURUAK

Hedapen-plana Gogora Institutuaren plan estrategikoaren funtsezko pieza da. Tresna nagusia da organismoa gizartearen erdigunean jartzeko, gure memoriaren eraikuntzari dagokionez. Eskura dugun material guztia biltzen duen dokumentazio-lanetik eta ondorengo ikerketa-lanetik abiatuta, funtsezkoa baita gure iragan historikoan izandako giza eskubideen urraketen erretratu zorrotz eta fede-emailea egiteko. Horretarako, dokumentazioaren aurreko fasean bildutako materiala erabiliko da, eta hedapenaren zeregina da ikerketan zehar eskuratutako ezagutza zabaltzea eta gizarteratzea, gizarte osoak eskuragarri izan dezan.

Horretarako, beharrezkoa izango da pedagogiaren eta hezkuntzaren arloan lanean ari diren erakunde eta ikerketa-taldeekin loturak ezartzea, Gogora Institutuak bultzatutako ikerketek prestatutako materialak interesa lor dezan eta herritar guztiek erraz uler dezaten. Horretarako, arreta berezia eta lehentasunezkoa emango zaie gazteek erabiltzen dituzten komunikazio-moduei eta informazio-trukeari.

Era berean, beharrezkoa izango da Euskadin biktimak aitortzeko zikloa ixtea, biktimak ahanzturatik ateraz eta haien duintasuna itzuliz, dibulgazioko ekitaldi eta ekitaldien bidez jasandako bidegabekeriaren aitorpen instituzionalen bidez. Gogora Institutuaren jarduera guztiek ahalik eta adostasun sozial handiena bilatu behar dute, eta, horretarako, funtsezko ardatza da egiten diren jardueren zabalkundea.

Hedapen Planaren helburuetako bat da Euskadiko historia dibulgazio eta pedagogia helburuekin ezagutaraztea, giza eskubideen eta biktimen urraketen ikuspegitik, Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoari buruzko irailaren 28ko 9/2023 Legearen 19. artikulua araber, Hezkuntza Sailarekin lankidetzan, euskal hezkuntza curriculumean memoria historikoa txertatzeko tresnak eskainiko ditu.

Bestalde, Gogorak sakondu egin behar du aurreko legealdian hezkuntzaren arloan Memoria hurbilarekin lotuta hasitako lanean. Herenegun unitate didaktikoarekin egindako pilotajearen ondoren, legegintzaldi honetan zehar Gogora Institutuak ekintza zehatzak garatu beharko ditu gure historia traumatikorik berriena bigarren hezkuntzako curriculumean sartzea bultzatzeko. Euskal gazteek gure historia hurbilean gertatu diren giza eskubideen urraketa larriak zorrotzasun zientifiko ezagutzea lortu behar dugu, haien pentsamendu kritikoa eta zentzu etikoa garatzeko azken helburuarekin.

6. EKIMENA: Euskal gizartearen baterako gizarte-transmisioa

Ekimen honek Euskadin gertatutakoari buruzko dibulgazio-proiektuak garatzen ditu, ikuspegi kritiko eta hezitzaile batetik, bai eta gure memoria kolektiboan esanahi berezia duten gizabanakoak edo kolektiboak aitortzea eta/edo erreparatzea bilatzen duten ekimenak ere, dela indarkeria politikoaren ondorioz bidegabeki jasandako minagatik, dela gure memoria demokratikoari egindako ekarpenagatik.

Hauek dira ekimen zehatzak:

- Hitzaldiak, dibulgazio-hitzaldiak eta biktimen eta gizartearen arteko topaketak antolatzea, memoriaren arteko elkarrizketa-guneak sortzeko.
- Erakundearen beraren argitalpenak, ikerketa-lanetatik, dirulaguntzetatik eta hirugarrenen ekimenez proposatutakoetatik eratorriak.
- Memoriaren berezko gaien buruzko erakusketak, solasaldiak eta liburuen aurkezpenak garatzea, bai Gogoraren egoitzan, bai beste kokapen batzuetan, Euskadiko udalekin lankidetzan.
- Biktimen pertsonak eta/edo kolektiboak aitortzeko ekitaldiak.
- Memoriaren ibilbideak, lekuak eta espazioak berreskuratzeko kudeaketa eta bultzada.
- Gogoragunea erakusketa-gunearen irekiera eta dinamizazioa.

Jarduera-programa

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio- irizpidea
1. ekintza. Aintzatespen-ekitaldiak.	Legegintzaldi osoan zehar	Ekitaldi kopurua eta horietan askotariko parte-hartzea.
2. ekintza. Memoriaren ibilbideak, lekuak eta espazioak berreskuratzea kudeatzea eta bultzatzea, udalekin lankidetzan.	Legegintzaldi osoan zehar	Berreskuratutako eta seinaleztatutako ibilbideen kopurua.
3. ekintza. Udako ikastaroak.	Legegintzaldi osoan zehar	Epe barruan egitea eta gizartearen parte hartzea.
4. ekintza. Gogoragunea irekitzea eta dinamizatzea.	2026	Ezarrিতako epean egitea eta bisita-kopurua.
5. Ekintza. Gizarteari oro har zuzendutako erakusketak, hitzaldiak eta solasaldiak egitea.	Legegintzaldi osoan zehar	Jarduera kopurua eta askotariko parte-hartzea.

7. EKIMENA: Dibulgazioa hezkuntzaren eremuan

Ekimen honen ondoriozko jarduera zehatzak honako hauek dira:

- Hezkuntzan memoria lantzeko neurriak ezartzea eta bultzatzea.
- Memoria historikoan, Legeak ezartzen duen bezala, euskal hezkuntza-curriculumean memoria historikoa txertatzeko tresna didaktikoak sortzea. Horretarako, gai horrek egungo hezkuntza-curriculumean duen egoeraren diagnostikoa berrikusi eta egingo da.
- Memoria hurbilean bermatu behar dugu euskal gazteek, bigarren hezkuntzan eta goi-mailako hezkuntzan, gure historia hurbilean Euskadin gertatutakoari buruzko ezagutzak eskuratuko dituztela. Horretarako, gai horiek hezkuntza-curriculumean sartzea bultzatu behar dugu, zorrotasun zientifikoa bermatuz, eta haien pentsamendu kritikoa eta zentzu etikoa eta herritartasuna garatzeko azken helburuarekin.
- Bigarren Hezkuntzako irakasleen prestakuntzan jardun behar dugu, irakasleak prestatzeko masterretako ikasleentzako prestakuntza-moduluak bultzatuz, bereziki gizarte-zientzietan espezializatzen direnentzat.

Jarduera-programa

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio- irizpidea
1. ekintza. Memoria Historikoa hezkuntza-curriculumean txertatzeko hezkuntza-proposamen bat garatzea.	2026	Ezarritako epean egitea eta abian jartzea.
2. ekintza. Memoria hurbilaren proposamenaren ebaluazioa.	2025aren amaiera	Ezarritako epean egitea.
3. ekintza. Hezkuntza Sailarekin ekintzak hastea, Euskadiko historia hurbila bigarren hezkuntzako hezkuntza-curriculumean sartzeko.	2025-2026 ikasturterako	Ezarritako epean egitea eta abian jartzea.
4. ekintza. UPV/EHUko Historia Garaikideko sailarekin lankidetzan aritzea, Euskadiko historia hurbila Unibertsitatera Sartzeko Probaren (USaP) gai-zerrendan sartzeko.	2025etik aurrera	Ezarritako epean egitea eta abian jartzea.

5. ekintza. Curriculumetik kanpoko jarduera-plan bat garatzea memoriaren balio etiko eta pedagogikoan eragiteko.	2026tik aurrera	Ezarritako epean egitea eta abian jartzea.
6. ekintza. Euskadi osoko ikastetxeekin lankidetzaz ezartzea, Gogora Institutuaren ekimenak ezagut ditzaten.	2026tik aurrera	Ezarritako epean egitea eta abian jartzea.
